

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
BETÄNKANDE 11/2010 rd**

**Regeringens proposition med förslag till lagar
om ändring av 2 kap. 1 a § i lagen om utkomst-
skydd för arbetslösa och av 7 kap. 7 § i lagen om
offentlig arbetskraftsservice**

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 9 november 2010 en proposition med förslag till lagar om ändring av 2 kap. 1 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och av 7 kap. 7 § i lagen om offentlig arbetskraftsservice (RP 240/2010 rd) till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överinspektör Tiina Korhonen, arbets- och näringsministeriet
- överinspektör Paula Karjalainen, inrikesministeriet

- regeringsråd Esko Salo, social- och hälsovårdsministeriet
- lokalchef Marjatta Erharuyi, Helsingfors arbets- och näringsbyrå
- ordförande Lea Karjalainen, Finlands Arbetslösas Samarbetsorganisation-TVY rf
- karriärvägledare Katja Vossi, Kaarinan Nuorten pajamestarit, Varsinais-Suomen pajaverkost
- karriärvägledare Tarja Puhakka, ungdomsverkstaden Fendari i Åbo.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Helsingfors stad
- Folkpensionsanstalten.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så att en utlänning som fått ett tidsbegränsat kontinuerligt uppehållstillstånd ska ha rätt till arbetsmarknadsstöd oberoende av på vilken grund uppehållstillståndet beviljats, om han eller hon i övrigt uppfyller villkoren för arbetsmarknadsstöd.

Till lagen om offentlig arbetskraftsservice fogas ett nytt moment med bestämmelser om den målgrupp som har möjlighet att få rehabilitering, utbildning eller arbete (sysselsättningskyldighet).

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Sammantaget sett anser utskottet propositionen vara behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslagen med följande ändringsförslag.

Lagen om utkomstskydd för arbetslösa

Arbetsmarknadsstöd

Utlänningar har rätt till arbetsmarknadsstöd om de har obegränsad rätt att utföra förvärvsarbete med stöd av ett permanent uppehållstillstånd, ett EG-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare eller uppehållstillstånd av kontinuerlig karaktär som beviljats på grund av familjeband.

Denna skrivning har funnits i lagen om utkomstskydd för arbetslösa från och med 2004, då lagen ändrades för att harmoniera med en ändring av utlänningslagen. Före 2004 spelade grunden för uppehållstillståndet ingen roll, utan en utlänning hade rätt till arbetsmarknadsstöd om han eller hon enligt ett uppehålls- eller arbetstillstånd hade obegränsad rätt att arbeta i Finland.

Avsikten med ändringen 2004 i lagen uppges sannolikt inte ha varit att förändra sakernas tillstånd, utan tanken var att utlänningar ska ha rätt till arbetsmarknadsstöd oavsett på vilken grund det kontinuerliga uppehållstillståndet beviljats. Uppfattningen att det skett ett misstag då lagen ändrades stöds av det faktum att alla arbets- och näringsbyråer ända sedan 2004 i egenskap av myndighet följt den gemensamma praxisen att bortse från ändringaren och tillämpa lagen efter dess gamla innehåll.

Att arbets- och näringsbyråerna tillämpat bestämmelsen oriktigt framkom när ministeriet med anledning av en ändring av lagen om offentlig arbetskraftsservice och av lagen om utkomstskydd för arbetslösa i maj 2010 gick ut med uppdaterade allmänna råd, som tydligt anger hur olika typer av uppehållstillstånd påverkar arbetslöshetsförmånerna. Från och med sep-

tember i år har byråerna följt lagen då de gett arbetskraftspolitiska utlåtanden.

Eftersom ändringen 2004 i lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte avsåg att lämna andra utlänningar utan arbetsmarknadsstöd än sådana som beviljats kontinuerligt uppehållstillstånd på grund av familjeband, föreslår regeringen nu att lagen ändras med det snaraste för att utlänningar med kontinuerligt uppehållstillstånd ska få rätt till arbetsmarknadsstöd oavsett på vilken grund uppehållstillståndet beviljats. Utskottet anser att den föreslagna ändringen behövs och tillstyrker att lagförslaget godkänns i skyndsam ordning.

Utvidgning av personkretsen med rätt till arbetsmarknadsstöd

Utlänningars rätt till arbetsmarknadsstöd är enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa mer begränsad än deras rätt till arbetslöshetsdagpenning. En utlänning med kontinuerligt uppehållstillstånd har rätt till arbetslöshetsdagpenning oavsett på vilken grund tillståndet beviljats, förutsatt att han eller hon annars uppfyller förmånsvillkoren. Däremot berättigar inte alla typer av uppehållstillstånd till arbetsmarknadsstöd; t.ex. arbetstagare, näringsidkare eller forskare med kontinuerligt uppehållstillstånd får inte arbetsmarknadsstöd.

Regeringen föreslår att lagens tillämpningsområde breddas så att även utlänningar som beviljats kontinuerligt uppehållstillstånd för arbete, för idkande av näring eller för forskning har rätt till arbetsmarknadsstöd, förutsatt att det i övrigt uppfyller stöd villkoren. Det är ett bra förslag, menar utskottet, eftersom utlänningar bör ha samma rätt till arbetslöshetsförmånen oavsett på vilken grund de beviljats uppehållstillstånd.

Retroaktiv tillämpning av lagen

Ändringen av lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreslås träda i kraft med det snaraste. Men enligt propositionen är det tänkt att lagen ska tillämpas retroaktivt från och med den 1 september 2010.

Arbets- och näringsbyråerna har efter att felet i lagens tillämpning uppdagades följt lagen från och med september i år och gett arbetskraftspolitiska utlåtanden i enlighet med arbets- och näringsministeriets allmänna råd. I praktiken har detta betytt att arbetslösa utlänningar med ett tidsbegränsat kontinuerligt uppehållstillstånd som beviljats på andra grunder än familjeband inte längre får arbetsmarknadsstöd. Men enligt anvisningar från arbets- och näringsministeriet får arbetskraftspolitiska avböjande utlåtanden inte utsträckas till tiden före den 1 september 2010.

Enligt utredning till utskottet kan det hända att avböjande utlåtanden i enstaka fall getts retroaktivt i strid med ministeriets allmänna råd eller redan före den 1 september 2010. Folkpensionsanstalten känner till åtminstone ett fall där ett arbetskraftspolitiskt utlåtande getts i oktober 2010 med retroaktivt verkan från och med den 31 juli 2010. Om lagen i sådana fall på förslaget sätt tillämpas retroaktivt först från början av september, går kunden miste om arbetsmarknadsstöd för tiden därefter. I den händelse att förmånen redan hunnit betalas ut, återindrivs den inte.

Regeringen föreslår att lagen tillämpas från och med den 1 september 2010. Men eftersom det är tänkbart att avböjande arbetskraftspolitiska utlåtanden har getts före den 1 september 2010 eller utsträckts till tiden därefter, anser utskottet att lagen ska tillämpas från och med den 10 maj 2010, alltså den dag då arbets- och näringsministeriets uppdaterade allmänna råd om registrering som kund, vilka ledde till att den oriktiga tillämpningen av lagen uppdagades, trädde i kraft. Utskottet poängterar att kunderna ska ha samma rättigheter och anser det viktigt att kunderna, var i landet de än bor, har samma möjligheter att få det föreslagna arbetsmarknadsstödet från och med den 10 maj 2010.

Retroaktiv utbetalning av arbetsmarknadsförmåner och ersättning för uppehålle

Enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa betalas arbetslöshetsförmåner inte utan särskilt vä-

gande skäl retroaktivt för längre tid än tre månader före den tidpunkt då ansökan anhängiggjordes.

Det är sannolikt att en del utlänningar med kontinuerligt uppehållstillstånd låtit bli att efter september 2010 ansöka om arbetsmarknadsstöd, eftersom myndighetsinformationen fått dem att med rätta leva i den tron att de inte kan få denna förmån. Det kan hända att någon av samma orsak låtit bli att ansöka om marknadsstöd redan tidigare, strax efter den 10 maj 2010.

Det faktum att lagen om utkomstskydd för arbetslösa tillämpades oriktigt så länge och att tillämpningspraxis ändrades på ett så exceptionellt och abrupt sätt utgör enligt utskottet ett sådant i lagen avsett särskilt vägande skäl för att betala arbetslöshetsförmåner retroaktivt för längre tid än tre månader före den tidpunkt då ansökan anhängiggjordes.

Den nya praxis som arbets- och näringsbyråerna gick in för från början av september rapporteras ha gjort det svårare för personer med kontinuerligt uppehållstillstånd att få delta i i sysselsättande service och i vissa fall gjort att pågående service avbrutits. För de invandrare som trots förlust av stöd fortsatt att delta i servicen har det dessutom varit till stort förfång att de inte fått ersättning för uppehålle. Om en person deltagit i sysselsättande service, ska av samma skäl som ovan också ersättning för uppehålle betalas retroaktivt, understryker utskottet.

Lagen om offentlig arbetskraftsservice

Enligt förslaget kompletteras 7 kap. 7 § i lagen om offentlig arbetskraftsservice med ett nytt 1 mom. om den målgrupp som sysselsättningskyldigheten gäller. Momentet upphävdes i misstag i maj 2010 till följd av ett fel i ingressen i regeringens lagförslag. Regeringen föreslår att ändringen tillämpas från och med den 10 maj 2010 då 1 mom. upphävdes. Utskottet tillstyrker ändringen.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslagen enligt propositionen men ikraftträdandebestämmel-

sen i lagförslag 1 med följande ändringar:

Denna lag träder i kraft den 20 .
Lagen tillämpas dock redan från och med den 10
maj 2010.

Helsingfors den 23 november 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Arto Satonen /saml
vordf. Jukka Gustafsson /sd
medl. Anna-Maja Henriksson /sv
Arja Karhuvaara /saml
Johanna Karimäki /gröna
Merja Kuusisto /sd
Merja Kyllönen /vänst
Esa Lahtela /sd

Jari Larikka /saml
Markus Mustajärvi /vänst
Sanna Perkiö /saml
Paula Sihto /cent
Seppo Särkiniemi /cent
Katja Taimela /sd
Tarja Tallqvist /kd
Kimmo Tiilikainen /cent.

Sekreterare var

konsultativ tjänsteman Marjaana
Kinnunen.